

Ријеч Пиве

Плужине, година II, број 5/6, март/април 2017. Бесплатан примјерак

Академик
Обрен Благојевић

ЧОВЈЕК КОЈИ ЈЕ ДОНИО ЗЛАТО

СТРАНЕ 6-9

Фото: ЖЕЉКО ШАПУРИЋ

Вијек баке Цвијете

СТРАНА 4

Сјећање на Бранка

СТРАНЕ 10-11

Чаробна игра природе

СТРАНЕ 16-18

Два града двје судбине једно име - Плужине!

СТРАНА 22

Краљ је Лазара звао Муњица

СТРАНЕ 14 - 15

Дјечји костур у литици

СТРАНА 19

УМЈЕСТО УВОДНИКА

МОЈА ПИВА

Кроз стваралаштво, што му по природи суштински и припада, човек се лично остварује, прави добробит друштву и будућности човјечанства. Он у благодетима створеног ужива. А када природа створи, има ли ишта креативније од ње? Тај стари мајстор, посебно је био надахнут кроз своје непоновљиво стварање моје Пиве. Вриједност његовог дјела је овдје доказала своју неоспорност.

Препуна љепоте, свега у изобиљу, најљепша је, посебна, чаробна, дивља. Са осветом или сутоном, дању или ноћу, са тамом или ведрином, са кишом или са олујом подједнако опија и мами. Суживот са природом, ливадска простроства, слободу - какве на другим мјестима нема, дарује бесповратно. Освојила ме је крадом, ненаметљиво, утиснула свој печат припадности и тако ме за сва времена везала за себе. Како је само знала када ће ми шта пружити: вјетром замрсити косу, кишом спрати проблеме, висоном избистрити ум, љетњим даном проширити хоризонте, смирајем каквог нигдје друго нема умирити страхове.

Зими грли у леденом крзеном капуту, с прољећа опија цвјетном разноликошћу, љети мази модрозеленим теписима, с јесени најљепшим бојама привија и заувјек прихвата у своја њедра.

Моја Пива је инспирисала многе и тако је њена љепота овјековјечена у бројним умјетничким дјелима. Испуњена је планинским врховима, пасовима, дубодолинама, влакама, ка њонима, језерима, шумом, потоцима. Има она Жупу и Планину, има и сурог орла и дивокозу, и клеку и бор. Цркве и манастири су свједоци њеног вјековног постојања, храбрости и опстанка. Трагови ранијих цивилизација стоје и свједоче о Пиви кроз сва времена. Сваки камен, свака смрека, главчица, врело прича је за себе. Често је обилазим, тумарам њеним узбрдицама, покушавам да прођем зараслим стазама, да оживим успомене на прошла времена, на људе који су некада давно њима пролазили. Покушавам да продужим трајање и не дозволим да изгуби духовну љепоту и нити своје првобитности.

А у школи су ме звали Пивка, тиме су често покушавали

да умање вриједност моје Пиве. Обично сам на то реаговала бурно, бранећи је и причајући каква је она заиста. И успјела сам, јер је све више њих који долазе да је обиђу, да осјете њену прозачност, да докуче љепоту, да квалитетно проведу своје слободно вријеме, а онда ме позову и потврде: „Знаш, била си у праву, само што је још и љепша!“. Тада мојој срећи нема краја.

Волим Пиву јер је она моје топло огњиште на коме су се гријали моји преци. Дах блаженства и моћи утиснула је у мене када нијесам ни била свјесна колико ћу јој бити захвалана на томе. Дала ми је духовност, уткала је у мене основне норме понашања, поштовање породице.

Волим Пиву, јер је она мој завичај. Она ме је научила да је волим, да поштујем комшије, племенике, те дивне

старе људе; сјећање на њих радује али и буди тугу јер их више нема, а затворена врата њихових домова опомињу да не допустимо да Пива опусте.

Волим Пиву јер она има човјека бритког ума, виспреног, умног, можда понекад чудљивог, плаховитог, који куд год је стигао са поносом је носио утиснути печат њене посебности и тако су заједно постали препознатљиви и Пива и Пивљани.

Волим Пиву јер она има једно село, посебно, тамо високо, мени дубоко у срцу. Тамо је мој дом, тамо су успомене на моје дјетињство са мирисом покошеног сијена и хладовином тек ријетког јасења.

Волим Пиву и због њених предвечерја, када усмјерим

поглед ка западу и планинама на које ће тога дана сунце, када крене на починак задњи свој пољубац спустити. Останем тако дуго заглавана како бих ту нестварно лијепу слику заувјек урезала у свој албум сјећања.

Одсјај сунца и та игра боја, старији кажу, има своје значење, по њима су они знали како ће бити вријеме. Ја то нијесам могла да докучим, варала ме та љепота, и док бих уживала у призору, сунце је одлазило, а ја нијесам откривала тајну.

Тако и данас, увијек ме превари.

Али мојом Пивом све више влада мук. Боли њена тишина, а посебно када у сутон примјетим да је све мање осветљених кућа.

Пише: Љиљана Вуковић

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о. Лист је подржан од Министарства културе.

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор:
др Раденко Пејовић, др Ненад Вуковић, др Златко Булић
Наташа Лучић, Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

ASOCIJACIJA MENADŽERA CRNE GORE

ПРИЗНАЊЕ ЗА предузетника године

У организацији "Асоцијације менаџера Црне Горе", оснивач и генерални директор "Окова" Гојко Бајовић је добио признање за предузетника године. Према ријечима предједника "Асоцијације менаџера Црне Горе" Будимира Раичковића, за ово признање генералног директора "Окова" препоручује чињеница да је од мале породичне продавнице окова и вијчане робе, са својим тимом успио да направи модеран ланац од 14 малопродајних објеката широм Црне Горе, са асортиманом од преко 50.000 артикала и који упошљава 400 радника. Високе стопе раста прихода и тржишног учешћа у последњих неколико година доказују да се компанија "Оков" налази на правом путу.

Обнова пута и спортских терена

Влада је дала сагласност да се Општина Плужине кредитно задужи код Инвестиционо-развојног фонда, на износ од 250 хиљада еура за финансирање реконструкције дионице пута Борикувача - Брштановица и санације спортског терена у тој општини.

Вијек баке Цвијете

Живјела је у Краљевини Црној Гори, Краљевини Срба Хрвата и Словенаца, Федеративној Народној Републици Југославији, Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, Савезној Републици Југославији, Србији и Црној Гори и сада у сувереној Црној Гори. Нигдје бака Цвијета није одлазила из Пиве, а толико је држава промијенила и земана запамтила – оних тешких ратних и сиротињских, али и оних лијепих. Стоти рођендан прославила је 9. априла у њеном Смријечну у које је дошла 1944. године када се удала за Митра Говедарицу. Дошла је из Рудиница гдје је рођена у кући Гутовића 1917. године. Изродила је петоро дјеце, а данас има дванаестото унучади и једанаесторо праунучади. Цијелог живота Цвијету краси доброта и скромност, а желимо јој да са својим укућанима слави још много рођендана.

Удружење Пивљана у Подгорици основано је 29. об. 2004. године као невладино удружење и броји око 250 чланова. Чланови Удружења су Пивљани који живе и раде у Подгорици, као и један дио чланова пријатеља Пиве.

Удружење има нормативне акте, Статут, Пословник о раду Савјета Удружења и Скупштине, Правилник о издавачкој дјелатности.

Органи Удружења су Скупштина која броји 31 члан и има предједника и секретара Скупштине. Савјет Удружења који броји 8 чланова, затим предједника Савјета и секретара Савјета.

Предједник Удружења и Савјета је проф. др Раденко Пејовић, а секретар проф. Ратко Благојевић.

Чланови Савјета су: академик Ненад Вуковић, др Никола Ацић, научни савјетник, проф. др Драгољуб Блечић, Милосав Гаговић, мр Радивоје Чавић, Мироје Вуковић и Милутин Цицмил.

Предједник Скупштине Удружења је мр Блажо Крунић, а секретар проф. др Небојша Тадић.

Циљеви и дјелатност Удружења дефинисани су Статутом и то:

Упознавање, проучавање и афирмација историјских духовних и културних вриједности Пиве.

Подстицање и обављање интелектуалног и научно-истраживачког рада и афирмација културног и научног стваралаштва Пивљана.

Његовање традиција и чување наслеђа Пиве и обнављање и афирмација њених културних и других институција.

Заштита и валоризација природних љепота и ресурса Пиве.

Израда и реализација научно-истраживачких и развојних пројеката и побољшање услова живота становништва у Пиви.

Издавачка дјелатност.

Сарадња са локалним, републичким и другим органима и организацијама и институцијама.

Хуманитарна дјелатност и традиционална солидарност Пивљана и Међусобно упознавање и зближавање Пивљана.

Средства за финансирање Удружења обезбеђују се из следећих

извора:

Чланарине. Добровољних прилога. Спонзорства. Поклона. Завјештања. Вршења дјелатности Удружења.

Из других извора у складу са законом и Статутом Удружења.

Једна од главних активности Удружења је израда више томне монографије „Пива и Пивљани“.

За реализацију овог пројекта формирана је Редакција, Савјет и Организациони одбор. У ове органе су укључени пивљани из Плужина, других мјеста Црне Горе и из бивше Југославије.

У току 13-то годишњег постојања Удружење је остварило значајне резултате. Организовано је низ скупова посвећених знаменитим личностима из Пиве као и по другим темама значајним за Пиву:

Научни скуп у помен академику Обрену Благојевићу; Научни скуп посвећен анхимандриту Арсенију Гаговићу; Научни скуп посвећен академику Јовану Вуковићу; Научни скуп о Бају Пивљанију; Научни скуп на тему „Школство у Пиви“; Научни скуп на тему историје Пиве – Прилози за историју, Научни скуп

УДРУЖЕЊЕ ПИВЉАНА ПОДГОРИЦЕ

МИСИЈА зближавања

посвећен академику Љубомиру Тадићу. Издавачка дјелатност је била такође изузетно плодна. Издате су следеће књиге:

Урађена је библиографија Пиве од појаве првих писаних докумената о Пиви, до закључно са 2006. годином са преко 24.000 библиографских јединица. Настављен је рад на библиографији и за период 2006-2016. године. Прикупљено је додатних око 16.000 библиографских јединица.

Преведена је са старословенског на савремени језик књиге Гаврила Тројчанина „Врхобрезнички љетопис“.

Монографија „Школство у Пиви“ група аутора - проф. др Божидар Тадић, Љубо Жарковић, Милорад Трипковић, Милан Шарац и Веселин Јововић.

Монографија „Шумарство у Пиви“, аутора мр Блажа Крунића.

Књига „Пива, име и становништво“, аутора Милована Лучића.

Епска пјесма Милутина Вуковића, аутора Мироја Вуковића.

Црквичко поље Монографија, аутора Момчила Ни шића.

Пива 1943, аутора Радована Бошњака.

Ријетки су људи са толико богатог и разноврсног животног искуства као што је хуманиста, научник и револуционар Обрен Благојевић. Рођен 12. новембра 1912. године у Америци, школован у Никшићу, Београду и Сорбони, као да је био предодређен да буде човјек немирног трагичког духа и научног ентузијазма.

Јавност је упозната да је академик Благојевић сву своју уштеђевину (новац од продаје стана у Игалу и куће на Тари) поконио грађанима општине Шавник, Жабљак и Плужине.

Деведесет породица, које су социјално најугорженије, добило је по хиљаду њемачких марака и позамашну суму новца добиле су и институције културе у том крају.

Када се требало припремити за разговор са Обреном Благојевићем, јавља се једна сасвим прагматична дилема.

Наиме, он је предратни доктор економских наука и члан комунистичке партије, један од најистакнутијих организатора тринаестојулског устанка и покре та НОБ-а, министар у првој црногорској ратној Влади, високи функционер прве савезне Владе, страдалник колашинског четничког затвора, човјек који је преживио осмогодишњу голооточку голготу, професор универзитета, члан српске и црногорске академије наука, писац више значајних књига и надасве велики хуманиста.

Стога један интервју може тек да одшкрине врата једном изузетном мишљењу човјека који има шта да каже о многим питањима прошлог и овог времена...

(Академик Обрен Благојевић је умро 1. децембра 2001. године у Београду. Овај интервју објављен је 1995. године у подгоричком градском листу ПОЛИС, Благојевић је дао интервју новинару Радмили Тадићу у Сељанима приликом потписивања Уговора о поклањању своје библиотеке општини Плужине. Академик је сам саставио уговор и предложио нека-

АКАДЕМИК ОБРЕН БЛАГОЈЕВИЋ,
предратни доктор наука, министар
у првој црногорској ратној Влади,
функционер прве Савезне Владе,
познати економиста и хуманиста

Човјек који ЈЕ ДОНИО ЗЛАТО

дашњем председнику општине Плужине Ђорђију Гару Бошњаку и некадашњем директору Центра за културу Добрилу Павићу да општина послје његове смрти из његовог стана на Булевару револуције у Београду преузме

комплетну и богату библиотеку, што је након његове смрти и учињено.

Сматрамо да ријечи из интервјуа који објављујемо и данас имају тежину, као и сва дјела академика Благојевића.

Професоре Благојевићу када се посматра Ваш научни рад очљиво је да је то огромни и веома плодан научни допринос да сте се Ви бавили науком мултидисциплинарно, те да сте дали крупне научне резултате из виоше области економије, социологије, права, историје... Данас, међутим, научници се најчешће баве искључиво својом ужом струком. Какве то има последице?

Код мене је то било везано за послове које сам радио, односно за радна мјеста која сам покривао. Наиме, ја сам радио у финансијама одмах послје рата, прво у Црној Гори, а затим у савезној Влади.

Послије сам радио у Институту за економику пољопривреде у Београду и тада сам се бавио аграрном политиком.

Развојем економске мисли сам се бавио зато што сам докторску тезу бранио из те области („Утопијски социјализам Шарла Фуријера“). Касније, када сам изабран у Академију ради- ли смо тако да свако покрива ону област која му је најближа, уколико за њу нема специјалисте. Ја сам се углавном бавио аграрном политиком, развојем економске мисли и финансијама.

Иначе, у вези са вашим питањем, мислим да је добро имати једну област па је продубљивати, али то може имати и последице.

Рецимо, ако се економија, као друштвена наука, не доводи у везу са филозофијом и социологијом и неким другим наукама онда је то крупан недостатак.

Докторат код
Слободана Јовановића

Бавите се фундаменталним истраживањима. Утисак је да се она мање вреднују, односно да су такви радови мање валоризовани него прагматични који се могу примијенити или који, када су друштвене науке у питању, изазивају велико интересовање. Какав је, по Вашем мишљењу, код нас однос фундаменталних и ових других каснијих истраживања?

Код нас су друштвене науке младе и, ако могу рећи, чини ми се да су се прагматичне науке развијале на штету фундаменталних. Боље рећи, ми смо некако прескакали потребу да се прво проучи фундамент једне науке и свих наука, па да се тек онда пређе на прагматичне ствари. Оскудијевамо у проучавању фундаменталних наука политичке економије, теорије економије и нарочито економске политике.

Можда се тиме може објаснити велика разноликост у конкретним мишљењима наших економиста данас. Када се посматра то шаренило у приступу готово да би се могао стећи утисак као да економија и није наука.

Ви сте Вашу докторску тезу „Утопијски социјализам Шарла Фуријера“ бранили у Београду још прије Другог свјетског рата, тачније 1940. године. Рад сте припремили и урадили марксистичком методологијом,

вас молим да не нападате метод него да нападамо аутора уколико му није био досљедан“. Ја сам те ријечи веома добро запамтио, јер су ме изненадиле. Право да вам кажем, нијесам писао за докторат. Међутим, комисија на челу са професором Јовановићем једногласно је прихватила тезу. А што се тиче вашег питања, како бих данас радио, увјерен сам да бих радио исто као и раније.

Нијесам одступио од марксизма

Нијесам од оних који су преко партије постали марксиста. За јоту нијесам одступио од марксизма као политичког научног и филозофског метода

То сам Вас питао јер данас преовлађује мишљење да марксизам није ствар која може да мијења свијет и даје одговор на актуелна питања. Многи људи који су до скоро писали на један начин и експонирали се као марксиста, данас пишу и мисле

Наука и политика

Ви сте били политички ангажовани тим, већ можемо рећи, давним временима. Наравно, уз то сте се бавили науком. Колико то двоје иде заједно?

Ту сам ја еволуирао у том смислу што један научник који жели озбиљно да се бави науком не би требало да се бави политиком. Мислим да је добро познавати политику, политичке прилике и односе, али активно се бавити и политиком и науком истовремено по мом мишљењу није препоручљиво. Увијек је једно на штету другог и то најчешће на штету науке. Обично се људи у старијем добу баве политиком и тако рећи униште све оно што су као научници остварили. Такав случај није само са научницима, него и са књижевницима, на примјер. При томе мислим на сасвим конкретне људе.

а комисија га је и поред те чињенице прихватила. Када би данас радили тезу, да ли би радили истом методологијом?

Ја често својим пријатељима причам какав је конкретно случај био око моје тезе. Председник седмочлане комисије био је професор Слободан Јовановић. Он је отворио скуп отприлике сљедећим ријечима: „Господо пред нама је једна теза која је рађена научном методом који није уобичајен. Ја

другачије.

Прво, марксизам није само једна наука ни политика, него, као што добро знате и један општи поглед на човјека и свијет. Када га неко интимно усвоји, неможе да га мијења тек тако. Наравно, свако се развија и усавршава и при томе може да се креће лијево-десно, али одустати потпуно од марксизма и постати антимарксиста, као што данас има случајева, то је неприхватљиво. Постао сам марксиста за вријеме

студија проучавајући литературу. Нијесам један од оних који су преко партије постали марксисти. За јоту нијесам одступио од марксизма као политичког, научног и филозофског метода. Друга ствар је конкретна политика као марксистичка или немарксистичка, ту ствари зависе од степена друштвеног развитака и многих других околности у некој земљи, али марксизам као научни метод, као поглед на свијет – мени је одувјек веома близак.

Били сте члан ЗАВН-а и по-вјереник у првој црногорској Влади. Каква су Ваша сјећања на то вријеме? Колико је било оптимизма да се крене у изградњу земље?

Савићевић на здравственом сектору и Радован Лалић на просвјетном плану и сви други. Било је то једно дивно вријеме, а што се тиче Црне Горе, мене сада помало жалости што су неки људи из тог времена некако много скренули са пута. Ми смо се борили и за национално ослобођење, а не само за социјално. Наш програм није био само бољи живот човјека, него и већа слобода народа, а сада се то помало заборавља.

Послије рата били сте замјеник савезног министра финансија. Из тог времена посебно је занимљиво Ваше ангажовање на деблокади југословенског злата у Америци и Ваш сусрет са америчким министром Маршалом, тадашњим мини-

релативно лако дошли до злата из осталих земаља, али Америка је отезала са враћањем, нарочито послје наше национализације имовине приватних лица.

Велики број америчких грађана били су акционари, власници или сувласници југословенских предузећа. Дакле ми смо ту имовину национализовали, а они су тражили обештећење и око тога се водио спор. Преговоре је дуго водио Владимир Велебит, а на иницијативу Бориса Кидрича, Тито је издао наредбу да ја идем. Садашњи гувернер Народне банке Драгослав Аврамовић тада је ишао са мном као зналац језика и као човјек који се бави банкарством. Ишли смо само нас двојица. Преговори су

Сава Косановић. Маршал је био тип европског политичара, много више ерудита од осталих америчких политичара.

Градили сте једну Југославију. Прије рата били сте члан КПЈ-у и револуционар који се борио за одређене идеале. Данас те Југославије више нема. Који су, по вашем мишљењу, главни разлози што је та земља растурена?

То је већ политичко питање. Боље да то питате неког политичара. Могу само да вам кажем да је мени жао те Југославије. Ја мислим да је ипак та држава била добро рјешење за југословенске народе. Мислим да је требало још више слободе. Више, а не мање како то говоре неки

питу ка капитализму. Зашто је социјализам доживио крах?

Мислим да је практични социјализам премало усвојио од марксистичке науке, од марксизма као погледа на свијет и то је један од разлога што је крахирао. У сваком случају, мислим да је то једно привремено стање и да ће се, гледајући дугорочно, социјализам као један поредак који зна да је то својина на одређеним објектима и са одређеним субјектима, дакле ако се не претвори у нешто искључиво и једно иједино, него ако се доведе у конкуренцију са осталим својинским облицима. Ова лавина напада на друштвену својину, како ви кажете, је у добром дијелу тачна, јер је друштвена својина код нас у

може се рећи важе и данас

Написали сте књигу „Економска мисао у Црној Гори“ до Другог свјетског рата“, јер код нас у том правцу није било неких значајнијих проучавања. Мало је познато чак и то да је Његош дао прва упутства за вођење књиговодства.

Да, то је било изненађење и за мене, јер сам и ја тек након озбиљног проучавања схватио да је, иако мала и заостала, Црна Гора имала развијену економску мисао. Црна Гора је дуго била упрошћено уређена земља, а краљ Никола је тек негдје непосредно прије 1870. године одијелио државну имовину од личне имовине краљевског дома и црквене имовине, а до тада је било једно исто. Његош је дао упутства о вођењу књига, а у суштини она се ни по чему не разликује од савремених и може се рећи важе и данас. А што се тиче теоретичара, морамо признати да је теорије било веома мало, а много више историје и практичне економске политике. Теорија се у Црној Гори јавља веома касно и то, карактеристично најприје као марксистичка, да по-менем Васа Срзентића и Радоја Вучевића.

Одакле онда „Економска мисао у Црној Гори“?

Ми смо у Црној Гори имали и нешто што је веома специфично, а то су два статута градова Котора из 14. и 15. и Будве из 15. и 16. вијека. Статут града Котора, који је писан на латинском, нажалост, још није преведен док је будвански преведен са италијанског. У та два статута је било толико економских одредби да би се скоро могло рећи, колико нигдје друго на Балкану у том периоду. У Србији, на примјер, економска мисао фактички почињер са хрисовуљама ио Душановим закоником. Када сам ја у Одјељењу друштвених наука у Српској академији предложио да радим економску мисао у Црној Гори, колегама је био осмјех на уснама: мислили су да се ту нема шта писати. Међутим, испоставило се да је тај рад доста обиман, а ипак није цјеловит. То је тек почетак и било би још посла да се заврши.

Радмило Тадић

Капитално дјело академика Благојевића је интердисциплинарна студија "ПИВА" посвећена његовом завичају

Моја сјећања на то вријеме веома су пријатна. Чак ми је веома драго што сте ме то питали. Волим то вријеме одушевљења и полета. Сви смо ми тада радили у веома оскудним условима материјалним и свим другим, али смо то надокнађивали својим ентузијазмом, одлучношћу и радом. Ја сада читам своја упутства о раду народноослободилачких одбора на привредном плану и дивим се како сам их тада писао без икакве литературе. Тако је писао и Мито

стром иностраних послова САД и творцем чувеног Маршаловог плана.

Симовићева Влада је послје рата склонила наше монетарно злато Народне банке у иностранство – Велику Британију, Швајцарску и још неке земље, а понајвише у САД-у. Један дио тога злата је трошила емигрантска влада за своје потребе и већи дио је био блокиран. Послије ослобођења поставило се питање како деблокирати то злато. Ми смо

трајали мјесец и по, а ми смо имали све податке о предузећима за које је тражено обештећење. Ако се добро сјећам платили смо одштету око 17 милиона долара. Тадашњи амерички министар спољних послова Маршал није директно учествовао у преговорима, али је потписао уговор о повратку злата и обештећењу имовине америчких грађана. Посједујем једну фотографију када смо потписивали тај уговор, а на њој је и наш тадашњи амбасадор у САД-у

критичари Устава из 1974. године. Сматрам да чак ни тај Устав није био довољан. Још више слободе требало је југословенским народима.

Повратак социјализма

Ви сте прије свега економиста. Један политички (економски) систем је формиран и настао је као посљедица марксизма. Данас је већина социјалистичких земаља у транзицији на поновном

основи била неефикасна и лоше је функционисала, али у начелу не би требало бити искључив. Као што је у политици потребна опозиција односно конкуренција, тако би требало и када су својински односи у питању.

Његошево књиговодство

Његош је дао упутства о вођењу књига, а у суштини она се ни по чему не разликују од савремених и

Бранко Бане Благојевић био је чудо од дјетета, сјајан ученик и судент. Бити његов друг чинило нас је поносима. Разговарати с њим било је уживање, а његов поглед на свијет, однос са родитељима и братом било је за дивљење. Био је особа која је у свему била међу најбољима. За њега није било препрека на путу и шта год да је радио "позлатио је". Осим што је био велики друг и студент, био је талентован спортиста. За њега је спорт и као и школа-била борба коју је лако добијао.

Бранко, рођен 19. августа 1989, био је, бриљантан ученик и студент, велики друг и човјек. Причати о Бану и његовом животу није лако, али најкраће што се за њега може рећи је – "БАНЕ ЈЕ БИО ГЕНИЈАЛАЦ". Управо тако су га звали професори и колеге на факултету – "Бане генијалац."

Бане је у животу ређао успјех за успјехом и сваки је задатак пред њим био ситна препрека. У основној школи био је лучоноша, а био је проглашен за ђака генерације. Његов таленат у школи је брзо дошао до изражаја, наставници и професори су увидјели и о каквом се таленту ради, па је уз њову помоћ Бане постао "избрушени дијамант" око кога су се неколико година касније "отимали" највећи Амерички универзитети. Да је био посебан ученик потврђује и чињеница да је на прослави "125 година школства у Пиви" управо Бане био тај који је имао част да се обрати присутнима заједно са познатим личностима Пиве.

Бранков такмичарски дух био је изузетан, његова "опсесија" је била физика, предмет из кога је показао вансеријске могућности, што потврђују сјајни резултати на општинским, регионалним, републичким такмичењима и подвиг какав нико из Пиве није постигао – учешће на савезном такмичењу.

Гимназију је уписао у Плужинама, гдје је био двије године а резултати на разним такмичењима и огроман таленат препоручили су га да конкурише за стипендију и наставак школовања у Италији у граду Дуину

МЕМОРИЈАЛНИ ТУРНИР БРАНКО БАНЕ БЛАГОЈЕВИЋ

СЈЕЋАЊЕ НА ГЕНИЈА

Бане Благојевић

у једној од најцјењених средних шко-ла у Европи, "UNITED WORLD COLLEGE OF ADRIATIC", гдје је био један од ријетких представника Црне Горе. На колеџу је на коме се захтијевало знање енглеског и италијанском језика, Бане дошао до изражаја. Будући да је имао само 15 година када је стигао у Италију, одвојен од родитеља, брата, другова, свог града и школе, Бане се суочио са носталгијом, новом средином, живио по другачијим стандардима и начином живота.

Постоји много анегдота везаних за његов живот у Италији а касније и Америци. Свакако једна од значајнијих та да је његов реферат о свјетској политичко-економској ситуацији у свијету био проглашен за један од најбољих на колеџу, који је читан пред многобројним професорима и ученицима. Професори нијесу могли да вјерују да се Бане не бави политиком и економијом па су га убјеђивали да упише дипломатију. Љубав према физици и математици је преовладала и наставио је школовање специјализовано за математику и физику. Колеџ је бриљантно савладао, уз стално бављење кошарком и фудбалом.

Након успјешно савладаних треће и четврте године на колеџу у Дуину, добио је пет понуда од пет различитих америчких универзитета. Сви су хтјели да Бане буде њихов студент, али се одлучио за "BUCNELL UNIVERZITET" у граду Њујорку гдје је студирало око 10 хијада студената, уписао грађевину и архитектуру, гдје их је било 1,5 хиљада. И ту је Бане био први у свему, како у учењу и знању тако и у спорту.

Бранко нас је напустио 2. августа 2009. године и отишао тамо гдје иду анђели какав је он био - код Бога... Његова смрт је погодила цијелу Пиву и оставила огромну празнину у срцима његових родитеља, брата, родбине, другова и грађана који су га вољели и цијенили...

Његове колеге на "BUCNELL UNIVERZITET-у" су 19. августа на његов рођендан одржали комеморацију гдје су се уз вечеру присјећали Бранка, а већина студената је имало

Организатори турнира

да каже нешто о њему, његовој личности, иако су га познавали само годину. Пажњу према Бранку показали су првог дана на почетку нове школске године, који су посветили управо њему, пуштали су музика коју је слушао, читали његове реферате, радове и задатке које је постављао професорима...

Скромност је врлина која краси најбоље, а Бане је такав био. О његовим успјесима брат, родитељи и остали из нашег краја сазнали смо од његових другова и професора са колеџа и факултета, након његовог одласка који је погодио цијелу Пиву.

У Бранкову част, заједно са пријатељима, организовао сам турнир Генерација '89. Турнир се организује од 2010, само пар мјесеци након

Бранковесмрти. Турнир је послужио да Бранка, који је волио спорт и остваривао спортске резултате, отргнемо од заборавља. Намјера нам је била да турнир у малом фудбалу који му посвећујемо буде на општинском нивоу, са екипанма из Плужина, али је интересовање за ову спортску манифестацију превазишло наш град, угостили смо најбоље фудбалере у земљи. Сваки црногорски репрезентативац учествовао је на неком од одржаних осам турнира.

Турнир је квалитетом мечева, понашањем и залагањем учесника, један од најквалитетних у Црној Гори, а самим тим и један од најбољих репрезентата нашег града.

Бојан КНЕЖЕВИЋ

Резултати овогодишњег турнира: (због лоших временских услова, кише и вјетра, турнир је умјесто три трајао два дана и одмах је почела елиминациона фаза, тј. четвртфинале.)

Четврт-финале:

1. Кастел - Брезна 4:2
2. Кафе Клуб Калипсо - Сегафредо 3:0
3. Никшић - Кочани 6:3
4. Рецесија, Д.О.О. Баћовић - Атлетико 3:4

Полуфинале:

1. Кастел - Кафе Клуб Калипсо 1:4
2. Никшић - Атлетико 6:2

Финале:

Кафе Клуб Калипсо - Никшић 4:3.

Шампион: Кафе Клуб Калипсо из Плужина, екипа коју већином сачињавају играчи из КМФ Бајо Пивљанин, који играју прву лигу Црне Горе и ове године ће се у плеј офу борити за титулу.

Најбољи голман:

Дејан Ђаласан (Кафе Клуб Калипсо)

Најбољи Играч:

Божо Јањушевић (Никшић)

Најбољи стријелац:

Рашо Перовић (Никшић)

Косци толе жеђ сњежницом
Фото: РАДОМИР БАЈО ЈОЈИЋ

Вашар на Трси седамдесетих
Фото: РАДОМИР БАЈО ЈОЈИЋ

Кула Чавића зидана 1730. год.
Фото: РАДОМИР БАЈО ЈОЈИЋ

Стеци на излазу из Пишча
Фото: РАДОМИР БАЈО ЈОЈИЋ

Договор Пишчана за увођење електричне енергије (1982.)

Лазар Сочица, кога је краљ Никола због храбрости, одважности и брзине прозвао Муњица, био је јунак коме су се дивиле црногорске и херцеговачке војводе и сердари.

„Шого Николић, сердар Жупски, казао је да од Гацка до Капе Морачке нема бољег јунака од Лазара Сочице, док је војвода Перко Вукотић казао да у цијелој Херцеговини није видио бољег јунака од Лазара. Гатачки војвода Богдан Зимоњић, иде још даље и каже да у свој Црној Гори и Херцеговини нема бољег јунака од Лазара Сочице кога ставља испред Марка Миљанова и Миљана Вукова“, каже учитељ у пензији Сретен Цицмил.

„Након погибије Лазаревог оца Риста његов стриц Теодосије, игуман Пивског манастира, узима га код себе у намјери да га опишени и замонаши. Изучио је књиге и стекао писменост али је пошао другим путем. Са непуно 18 година постао је дио пратње турског бега Дедаге Ченгића, да би убрзо заузео мјесто старјешине бегове пратње. Када је Ченгићу донио главу Арнаута који је покушао да убије бег Дедага му је казао – 'Аферим Лазаре, про- слављена сабља Ченгића данас се постиже пред твојим јунаштом'. Долинаца гдје је погубио Арнаута, која се налази поред Фабрике еле- ктрода, и данас се зове Арнаутова долинаца“, прича учитељ.

Када су почеле борбе са Турцима, од 1858 до 1862. године, уз чувеног пивског јунака Вула Ацића учествовао је у многим биткама против османлијске војске.

„Од 1862 до 1872. године био је јузбаша у Пиви, да би приликом једног збора Пивљана у Голији 1875. године добио титулу војводе. Он је био један од истакнутијих првака херцеговачког устанка, ју- нак са Муратовице, Равна, Гацка, Невесиња, крваве Дуге... Био је независан у свом дјеловању, чак и од краља Николе, а када се придружио клубашима сматрајући их напреднијима од краљевих праваша завршио је у затвор Јусовача гдје је провео годину“, прича Цицмил.

Сочица је, како истичу многи савременици, био испред свог времена. Није био вјешт само на сабљи. Био је у своје вријеме „најнапреднији

Краљ је Лазара звао Муњица

дух, најкултурнији сељак, радник и домаћин, стваратељ, реформатор, социјални и привредни политичар”.

„Да је имао шире оквире, да се историја нашалила с њим да му додијели озбиљније мјесто и друго поприште, он би без сумње чуда начинио и твораштвом премашио многе наше великане. Овако пак, у сиромашној Црној Гори, у беспутној и планиској Пиви...он је успио да проживи на Горанску живот највећег господина, културнога поглавице, да умре у Црној Гори као најбогатији човек, као једини човек на нашем селу који је у својој кући могао примити и лорда и грофа, и који је о својем господству и радљивости оставио спомен докле је Пиве“, записао је у „Политици“ 1931. године приповједач и путописац Григорије Божовић.

Остало је записано да је краљ Никола, свјестан војводине снаге, казао:

„Лазаре, Пива моја, а управа твоја“.

Светлана Мандић

Највећа кућа у Црној Гори

На Горанском се налази кула коју је у другој половини 19. вијека саградио Сочица. Када је направљена била је највећа приватна кућа у Црној Гори. Њена површина је близу 350 квадратних метара, коначи који се налазе поред имају око 250 квадрата, док је двориште, оивичено авлијским зидом, површине 1.300 квадрата. По- слије Другог свјетског рата претворена је у ђачки интернат, затим за смјештај милиције и наставника, да би крајем седамдесетих година прошлог вијека била препуштена зубу времена. Кула је реновирана и планирано је да буде претворена у музеј.

Мујо био бан

Данас од Лазара Сочице, који је умро 1910. године и сахрањен је испред цркве Св. Јована у Плужинама, има потомака само по женској линији. Лазар је са супругом Јованом, која је била родом Тасовац из Требиња, изродио 17 дјеце.

„Прво петоро дјеце је умрло одмах након рођења, док друго четворо дјеце није имало ни пола године када је умрло. А онда крајем 80-их година 19. вијека доживио је праву породичну трагедију. Прво му је умрла супруга Јована а убрзо за њом за седам дана и петоро дјеце, тако да су му остала само два сина, Ристо, кога су сви звали Мујо и Бећо и кћерка Јока. Како је војвода пуно пажње давао образовању а дјеца му била добри ђаци, Муја је спремао за Париз да буде правник а Бећа за Беч, да се школује за љекара. Нажалост и Бећа је умро и његова смрт је војводи теже пала од свих осталих“, прича Цицмил.

Мујо је у Првом свјетском рату био командант Пивског батаљона, а у Краљевини Југославији бан Зетске бановине и перјаник. Био је ожењен од Вукотића и није имао потомство а убијен је у Никшићу 1943. године. Војводини потомци остали су само по женској линији.

Кћерка Јока била је удата за чувеног барјактара Перка Вукотића.

„Баба Јока је завршила школу на Дјевојачком институту на Цетињу, који је у то вријеме била висока школа, поготово за дјевојке из угледнијих породица. Носила је велику тугу због породичног страдања али и због тога што је све што је њен отац имао одузето па јој није било повратка у Пиву. Али, са поносом је истицала чија је кћерка и сестра била“, каже њен унук проф. др Перко Вукотић.

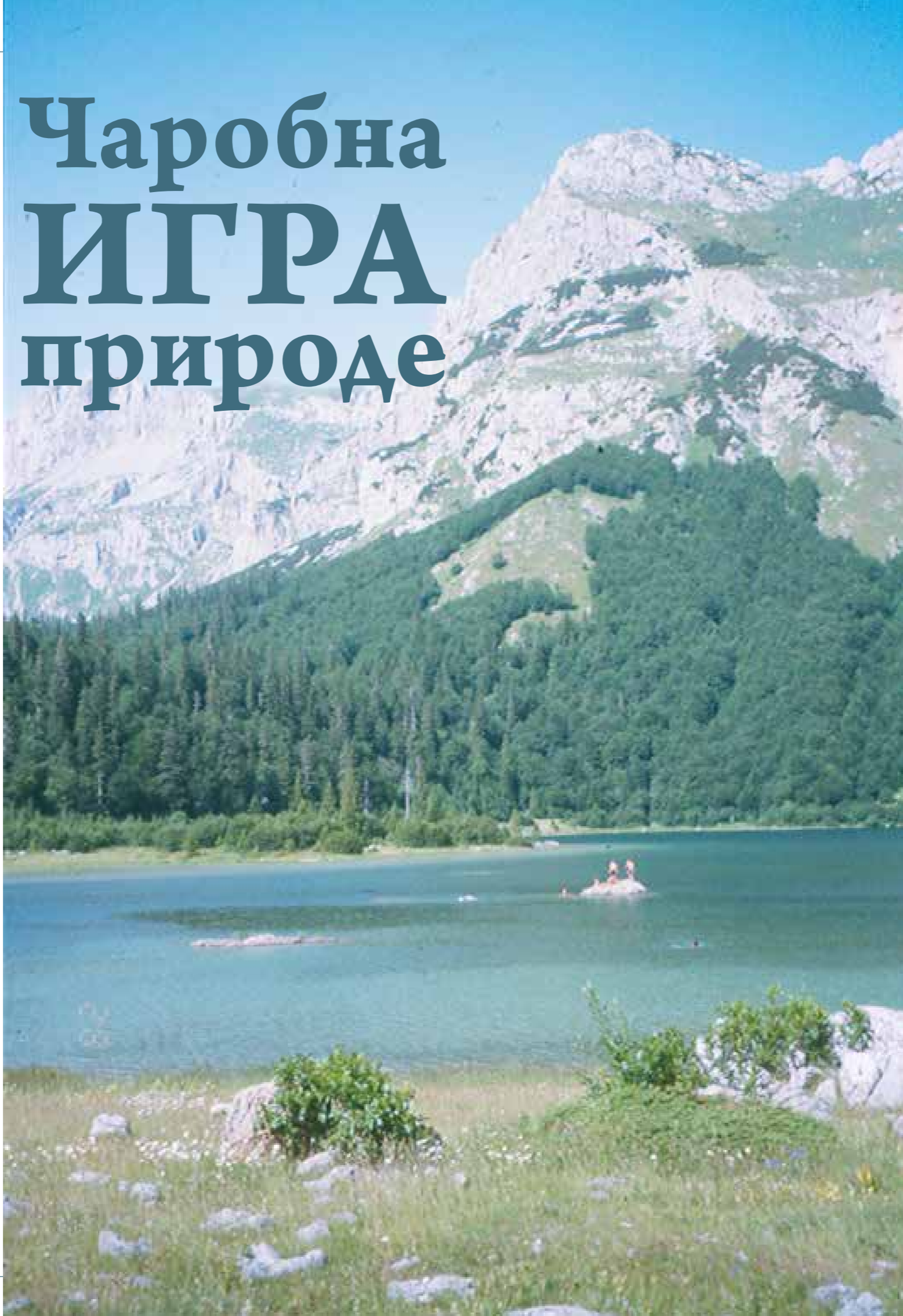
Лазар је имао два стрица – архимандрита Теодосија који је 45 година био игуман Пивског манастира и кога су Турци посјекли док је у Мратињу вршио обред крштења и Јока, који је имао четири сина.

„Приликом крвавог похода злогласне дивизије Принц Еуген стријељана је читава Јокова породица. Лазар је имао и тетку која је била удата у породицу Благојевић и чији син Арсенији је био познати пивски ускок“, каже Цицмил.

Сретен Цицмил

Чаробна ИГРА природе

Једно од најљепших језера у Црној Гори, већ и на ширем простору, многи кажу и у оквиру бивше Југославије је Трновачко, односно Волујачко језеро. Трновачко језеро је највеће од језера Волујака и Маглића и налази се на надморској висини од 1517 м. Дубина му је око 10 метара и има чисту, прозирну воду. Смјештено је у чаробном планинском амбијенту између Волујака и Маглића и Биоча у даљини, који имају скоро 2400 м. надморске висине. Поглед са ових врхова на језеро је величанствен, као поглед из птичије перспективе.

Ово је једно од највећих језера у Црној Гори, окружено четинарском и листопадном шумом и планинском вегетацијом, која по својој декоративности, визуелности, непоновљивим пејзажима а вјероватно и по другим својствима плијени на сваком кораку. У непосредној близини налази се Велико и Мало Стабањско језеро, веома атрактивна глацијална језера богата рибом до којих сада и није тако тешко доћи с обзиром да је пробијен пут.

Налази се на крајњем западу Црне Горе недалеко од границе према Босни и Херцеговини односно Републици Српској. Са јужне стране језера пружа се планина Волујак (2.297 м) а са сјеверне стране Маглић (2.388 м). Трновачко језеро је полукружног је облика, дужине око 825 а широко 715 м. Има неколико извора по ободу. Храни се водом падавина, сублакустичких извора и кратких притока. Дно је муљевито у централном дијелу језера. Ово језеро представља врло интересантан објекат како са биолошког, тако и са практичног аспекта. Пракса је да се природни потенцијали неког језера покушавају унаприједити како би њихово искоришћавање било што интензивније. Један од видова искоришћавања је кроз спортски риболов. У ту сврху ова језера су интензивно порибљавана не водећи рачуна о другом живом свијету на којег је та врста утицала. Једну од најинтересантнијих група организама представљају мрмољци или тритони. Заступљени су са више форми и представљају

природне ријеткости ових језера па и шире. Порибљавањем ових језера доноси до уношења грабљивих врста (пастрмке) које уништавају популације мрмољака и других организама тако да је њихов опстанак доведен у питање.

У Трновачком и и великом Стабањском језеру присутна је само поточна пастрмка. Неповољна околност за ова језера представља и њихова неприступачност што отежава њихово искоришћавање а самим тим и порибљавање. Стога свако неконтролисано убацивање рибље млађи у ова језера доводи до великог поремећаја биолошке равнотеже и ди рапидне измјене састава фауне тих језера због прекомјерног уништавања фауне дна од стране убачених риба. Рибе би биле неухрањене и не-употребљиве за људе а фауна дна постаје девастирана и измијењена.

Планински масиви Маглића, Волујака и Биоча, се налазе на крајњем сјеверозападном дијелу Црне Горе (гранично су планине са Републиком Српском односно Босном и Херцеговином). У геолошкој грађи овог простора учествују углавном кластичне и карбонатне стијене тријаса и мезозоика завршно са горњокредним (дурмиторским флишом). Хетероген геолошки састав условио је специфичне хидролошке особине и функције стијена које су изолатор за површинске и подземне воде.

Тектоношка активност, сложен геолошки састав и дуготрајна глацијација одразили су се на данашњи рељеф и његову динамику.

Хидрографска мрежа је, захваљујући геолошкој подлози и хидрогеолошким функцијама стијена такође разноврсна, а нарочито је изражена присуством ријечних долина са дубоким кањонима (ријека Пива и њене притоке) и изданцима подземних вода у виду извора, као и глечерским језерима од којих је најпознатије Трновачко (Волујачко језеро) и Велико и Мало Стабањско језеро. Језера су настала у цирковима којих је у овом простору заиста доста, а међу њима су највећи Власуља, Урдени долови, Штављен и др.

Трновачко или Волујачко језеро налази се у једној изузетно пространој котлини формираној између Маглића, Власуље и Биоча. Моћни ледници из циркова овог склопа силазили су, вршећи ерозију, у ниже предјеле образујући дубоке и широке валове на чијем дну су настајали језерски базени. Морфолошки разудјен рељеф дубоко дисециран, представља геолошку цјелину у којој доминантно учешће имају карбонатне стијене подложне убирању, крашкој и глацијалној ерозији. Значајно учешће имају и флишолке кластичне стијене горње креде и квартарне морене.

Изузетна разудјеност, са бројним цирковима, условила је и ујезеравање воде која се, изузев Трновачког језера, најчешће губила кроз поноре остављајући простране увале са периодским задржавањем воде. Кластичне стијене као хидрогеолошки повољна средина за постојање Трновачког језера, обезбеђује значајан доток воде како непосредним сливањем преко воденепропусних стијенских маса тако и бројним површинским дотокама. Наиме, обиље падавина (око 500 м³ годишње), уз друге природне повољности, обезбеђујући језеру значајне количине воде утолико више што је цирк затворен тако да нема услова за евентуално преливање.

Језеро се храни, поред падавина, и крајим периодским притокама и сублакустичним изворима.

Највеће количине језеро губи понирањем. Иако је дио околине језера засут, главни понор је видан тако да се понирање може пратити и голим оком. Понор је бојен и обојена вода се појавила на Чоковом врелу, на лијевој обали Пиве, низводно од моста на Пиви, у селу Чокова лука. Наравно, знатан дио воде губи се испаравањем.

Трновачко језеро је једно од најљепших језера у Црној Гори, а многи кажу и на Балканском полуострву.

Многи и не знају да ово језеро припада Црној Гори и територији општине Плужине. Највише га посјећују планинари, истраживаћи, љубитељи природе, ловци и ри-

боловци. Посебно је значајан сусрет планинара који се организује сваке године за Видовдан 28. јуна, када се на овом чаробном простору нађе на логоровању неколико стотина планинара из Црне Горе, бивших југословенских република и из иностранства. Незаборавни су то тренутци за све ријетке посјетиоце јер такав склад и хармонију при-

дјеловима језера, првенствено у приобаљу развила вегетација.

Деструктивни процеси потичу, у првом реду, од посјетилаца који остављају разне отпатке и баве се кривооловом, док су природни везани за еродовање и спирање са непосредног слива. Изузетно је значајно за развој туризма, мада је засад неприступачно изузев пје-

роде, још увијек ничим нарушен, цвркутање птица, таласање воде и такав спој разноврсних боја почев од оних најосновнијих, па до најтананијих нијанси, никада до тада нијесу имали прилику да виде. Многи се питају да ли се уопште налазе у Црној Гори или су на неком другом континенту. Језерски базен има стабилну обалску линију, а ниво воде зависи од падавина. Дно језера засуто је ситнијим материјалом којег доноси периодски поток као и моренским пијесковима и муљевима тако да се, на појединим

”
**ТРНОВАЧКО
ЈЕЗЕРО ЈЕ ЈЕДНО
ОД НАЈЉЕПШИХ
ЈЕЗЕРА У ЦРНОЈ
ГОРИ, А МНОГИ
КАЖУ И НА
БАЛКАНСКОМ
ПОЛУОСТРВУ.**

шака и љубитеља природе

Од Трновачког језера могуће се попети маркираном планинарском стазом преко Царевог дола до врха Маглић, који је висок 2.386. м.

Од Маглића постоји идеална планинска тура која иде преко катуна Пресјека, Малог и Великог Мратињског језера, преко Мратињског потока до села Мратиње у близини хидроелектране “Пива”. Могуће је организовати и планинарске туре на Биоч, Волујак, Трзивку, Трновачки Дурмитор и др. врхове и бројне видиковце у ближој и широј околини. Посебно је интересантна планинска тура која од Трновачког води до Великог и Малог Стабањаког језера и до акумулационог језера, па до Плужина, која може бити веома интересантна за љубитеље природе, риболовце, ловце и планинаре.

Још давне 1930. године у Хрватском планинару Јосип Пољак је објавио веома занимљив прилог “Од Трновачког језера преко Мратиња до Плужина”, а о љепоти и природним вриједностима и раритетима овог простора писали и познати истраживачи, планинари, љубитељи природе: Јован Цвијић, Бранимир Гушић, Зарија Бешић, Вилотије Блечић, Карло Бошњак, Радомир Лакушић, Благојевић Обрен, Бранко Радојичић, Стеван Станковић, Милутин Љешевић, Јосепх Рохлена, Фран Кушан, Милутин Радовановић, Смиљка и Стеван Петковић, Узеир Бешировић, Церовић Бранко, Иво Гропуззо, Жељко Пољак, Руди Рајтер, Даниел Винчек, Ратко Поповић, Мијо Ковачевић, Златко Смерке, Хамид Табановић и други.

Сходно Просторном плану Црне Горе у оквиру дугорочне пројекције заштите природе подручје Маглића, Биоча и Волујака са Трновачким језером је недавно проглашено регионалним парком односно парком природе. Многи научници пак сматрају да овај простор који чини природну везу и дио еколошког коридора између Националног парка “Дурмитор” и НП “Сутјеска” треба да има статус Националног парка с обзиром на своје неспорне и изворне природне и културне потенцијале.

др Златко Булић

Дјечји костур у ЛИТИЦИ

Д ио кањона Пиве према селу Брљево зове се Соколина. Ту су око 500 метара високе камене литице, усправне и неприступачне.

Низ те литице полетјело је тијело сточара Милана Васовића и тијела његове жене и троје нејаке, ситне дјеце. Када су Њемци спаљивали Пиву и уништавали беспомоћни народ, Милан се са својом породицом скрио у једну малу пећину у Пиви познате Кошарске пећине. У тој пећини су Њемци тих дана убили 17 других становника села Брљево. Двије Миланове краве побјегле су од пећине. Милан је са женом пошао да их врати пошли, јер су им оне биле једини извор хране тог прољећа. Ова бројна породица живјела је тада само од млијека и сира. Друге хране није било, све је остало у кући, коју су њемачки војници спалили.

Њемци су ухватили Милана и његову жену, па дошли у пећину да одведу и дјецу. Нису хтјели да их побију плутуном пушака, него су их извели на врх литице Соколине и одатле бацали једно по једно низ високе стијене.

Нико од Пивљана није видео детаље ове драме. Зна се само да су људска тијела падала низ литице, као у бездан, ломила се о стијене, уз јаук и врисак. Најмлађе Миланово дијете, син Благоја, који је имао само два мјесеца, бацили су заједно са колијевком.

Касније, према причи Трифка Љешевића из Брљево, пошто су Њемци напустили Пиву, окупили су се преживјели мјештани и купили по Пиви тијела родбине, комшија и пријатеља. Низ литице Соколине спуштали су се на конопима и уривцима. Костур једне Миланове дјевојчице нијесу могли да дохвате. Стијена гдје је она пала сасвим је неприступачна. Ту, поред једног борића, налази се њен костур. Милановог синчића Благоја, нашли су поред разбијене колијевке.

Село Брљево у Пиви и литице Соколине никада неће заборавити ни те дане 1943. године, ни трагедију Милана Васовића и његове породице.

М.М.

ПИВСКИ МАНАСТИР

Послије 13 година селидбе 26. септембра 1982. године директор Хидроелектране Пива Радован Бошњак предао је кључеве Манастира Пива митрополиту Црногорско-приморском Данилу Дајковићу.

Чудо пророка Јанићија се десило, вјековима раније је рекао „Манастир ће бјежати од воде у брдо и убјежаће“. Манастир Пива кроз подухват свјетских размјера захваљујући тадашњим југословенским стручњацима премјештен је око три километра изнад првобитне локације и поново рођен у првобитном изгледу. Селидба је трајала 13 година колико и изградња (од 1573-1586. године).

(3) Фреске манастира Пива

У доба Турака утицајни херцеговачки митрополити успијевали су да издејствују од султана извјесне приви легије и одобрење за подизање и обнову многих цркава, захваљујући високим положајима Херцеговаца на турској Порти. Турским ферманом забрањено је било зидање нових цркава, али, будући да је било допуштено обнављање старих, оронутих цркава подизане из темеља нове, некада и веће, као што је био случај са Пивом. Фреске у манастиру Пиве су најобимнији и свакако један од најзначајнији ансамбала зидног сликарства насталог по обнови Пећке патријаршије.

Света Гора и манастир Хиландар, с којим сви манастири у земљи и у тешким приликама под Турцима одржавају сталне везе, били су извори духовног сазнања.

Одатле долазе обавјештења и о умјетничком стварању и нова тематика иконографског садржаја у коју се, под утицајем са Крита, уводе извјесне новине.

Група сликара која је 1604. до 1605. насликала фреске у главном храму манастира Пиве, неуједначених умјетничких способности, остварила је изванредно богат ико-

нографски садржај, надахнут умногоне умјетношћу тога доба.

Игуман пивски кир Симеон, који се бринуо о живописању цркве манастира Пиве, одлазио је на Свету гору прије него што је црква сликана, а и касније, током свог игумановања у Пиви, одржавао је

У част ктитора

Поред јужних врата насликана је слабо очувана ктиторска композиција. Натпис је готово сасвим избрисан. Поред Саватија, ктитора Пиве, десно од врата насликана је још једна несигнирана фигура у богатом ђурку постављеном крзном и зеленој свилоној антерији, са округлом брадом и турбаном, која представља турског великодостојника како показује на здање приказано изнад врата. По предању, она представља великог везира Мехмеда Соколовића, стрица херцеговачког митрополита, касније патријарха пећког кир Саватија. Постоји предање да је Смаил-ага Ченгић, који је често долазио у Пиву и манастир, сматрајући га царским вакуфом, улазио је у цркву и пред овом сликом клањао.

везе са Светом Гором, шаљући тамо своје калуђере да преписују књиге за манастир.

Свакако да је овај предузимљиви и учени калуђер, за чије вријеме је у Пиви радила преписивачка радионица, имао утицаја на избор тема којима су сликари украсили зидове пивског храма. Енциклопедијски исцрпан садржај, обогаћен изузетно развијеним и ријетким иконографским представама одређених библијских и литургијских тема, одликује ово сликарство монументалних размјера и неједнаких умјетничких вриједности.

Сликарство 16. вијека уопште је у знаку повратка византијском духу и структури умјетности која се формирала средином 14. вијека.

Репертоар зидних слика у пивском наосу истиче се великим богатством. У конхи апсиде је огромна Богородица Платитера, испод које је Небеска литургија, апостола и Поклоњење агнецу, са импозантном поворком архијереја, које предводе Василије Велики и Јован Златоусти, литургичари из 4. вијека. У наосу, поред уобичајених јеванђељских циклуса Великих празника и циклуса страдања Христових, илустрованих веома опширно, међу којима, због богатства илустрованих музичких инструмената посебно издвајамо сцену Ругања приказане су сцене исцељења и других дјела Христових, као и догађаји из живота Богородице, светог Јована и других светитеља. Поред њих су и рјеђе сликане представе молитве „О тебе радујетсја“ и јединствене композиције „Јерусалима“, која приказује Богородицу као првог ходочасника, како обилази света мјеста послје Христовог вознесења, Јерусалим, Витлејем и Назарет, упућујући будуће поклонике Свете земље шта треба да обиђу, тема је узета из „Легенда ауреа“ и веома се ријетко илуструје на фрескама. Ова композиција која се у Пиви рано јавља, свакако под палестинским утицајем, врло је популарна током 18. вијека у Јерусалиму, када се, иконографски обогаћена, често слика на платну, па је као „хаџијску икону“ доносе ходочасници из Свете земље.

Радмило Тадић

Пише: Јелена Митрић, ученица првог разреда средње школе Образовног центра у Плујинама

Понекад ни хиљаду ријечи, ни хиљаду слика не могу на прави начин дочарати осјећања и импресије које буде нека мјеста и приче о њима. И зато често нешто остане неописано и неисказано, али дубоко у срцу остаје урезано и незаборављено. Један од зимских дан када ово несвакидашње благо исплива многим ће бити можда и посљедња прилика да погледа дубоко и види много. Јер живот је

јаче, успомене ће навирати, а сузе ће потећи јер када погледате и видите само остатке, оронулог "свијета" које вјешто вода крије, нећете лако посустати, а да не зајецате. Иако нисам дијете тога времена, ја сам оно дијете које осјећа, дијете које сваке године гледа и изнова осјећа бол некадашњих становника нашег старог града.

Ми знамо да ће велики таласи с прољећним вјетром поново започети своју водену и вјечну игру и у једном тренутку поново потопити

Два града двије судбине ЈЕДНО ИМЕ - ПЛУЈИНЕ!

чудан и никада се не зна шта доноси нови дан. Полако корачам и газим камене путање које воде у стари, још водом непохаран град. Пољане саткане од вјешто нераспореденог клесаног камена који је некад красио многе куће и зграде, сада је постао привремени дом за гуштере и змије. И тако понеђе и запнем, јер моје ноге нису научиле да корачају

по grubим и великим каменним плочама. Схватам да је то једна од препрека коју је вода исплела како би нас спријечила да закорачимо у њен град. Али, не никад не одустајте. Јер то што се осјети на мјесту гдје је почела читава историја нашег града оставиће вас без ријечи, преплавиће вас емоцијама и осјећањима. Ваше срце закуцаће

и сакрити наше благо које храбро и упорно пркоси времену. Али ми се надамо да ће вода опет открити наше успомене и болна сјећања. И тако живимо са надом да ћемо поново видјети нама драг и незабораван комад земље који постаје све старији и старији, испливаће попут магије, вратити нам осмјех и сјећања! Тај комад земље, ред дрвећа, темељи, зидине и трагови живота говориће и свједочити вјекovima наредним генерацијама судбину њихових предака. Сигурно ће се изглед мијењати, али успомене и сјећања неће. Човјек је угасио ток и жубор једне ријеке, док је вода тек насталог језера гасила жар на огњиштима, квасила тек напуштене постеље, похарала, воћњаке, ливаде, гробове... Однијела дјечије кликере и колијевке. Многи су свједоци тешке судбине, судбине која је окрутно и болно прогутала њихову почетницу живота. Али када се угаси једно свјетло на крају тунела упали се ново, неком боље, али не и љепше. Вода чува наш град, темеље манастира и конаке, наше домове, наше пашњаке и ливаде, наш млин и нечије гробове, чува наше благо које изрони са првим хладним да-нима да нас подсети људи чији животи бјеху прекинути заправо испочетка започети те 1975. године. Два града двије судбине једно име-Плујине!

Вода име

Док објашњавам будућој секретарици са оним мушким стројем у очима
Колико сам прогорио срца
За једним црним сунцем овога града
Горе споменуто то доживљава
Као нашу својеручну позу б9
Сикће љута гуја из присоја
Шаље противпожарни вод
Црвених крвних зрнаца
Из оног очуваног женског пупка.

У затвореној једнокреветној соби
Материја доживљава метаморфозу
Њен нови облик надраста кољена
Зазиђују прозоре.

Спашавај се ко може
Ја сам непливач
Без страха
Моја је смрт у огњу
А ја и вода смо дио
Једне велике воде.
Она је моје име
А вода увијек отиче
Прије имена.

Изњедрења

Изњедрила ноћ у мени
Провириле измаглице
Док ми звјезда чело пријени
Појешће ме несанице
Изњедриле гладне пртице
Черупају моје тијело
Дан појео ноћне свице
Прије но је жито зрело

Изњедрила нова пјесма
Баш у поноћ у сред мрака
Док лече небом чесма
то ја бјежим од корака.

То ја бјежим од почетка
Свом почетку крају ближем
Изњедрио мјесец млади
Па и мртав ја се дижем.

Изњедриле двије сузе
За невјестом која иде
Бат копита све ми узе
Мој далеки недовиде.

Проглас

Отишао сам одавно у даљ даљину
Још од јутра срушених наслова
Покушавам да се вратим
Подсећа ме на то мајчин благослов
И видовито упозорење:
Ко луди краљевић ја змајеве пратим!

Сад ћу крочити у својој води
Мостом друге криком птица
Остао сам на слободи
Ја, почасни роб тамница!

Сад ћу крочити свом (све) Миру
За још један покер таме
Знаш да тајни адут виси
Ту низ моје десно раме!

Радуле Жељко Дамјановић (1959-1988)

Погинуо је у саобраћајној несрећи са књижевником Спасојем Пајом Благојевићем код Вишеграда. У поезији, Жељко је наслућивао своју смрт. У овом броју издвајамо неке од пјесама из Жељкових збирки.

Фото: ЖЕЉКО ШАПУРИЋ

e-mail: rijec.pive@gmail.com